

Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
відділ історії зарубіжної філософії
сектор історії східної філософії

30 січня 2024, 16:00

СЕМІНАР ДОСЛІДНИКІВ СХІДНИХ ФІЛОСОФІЙ

Засідання СХЛІІІ

приєднатися до конференції Zoom можна за покликанням:

<https://us02web.zoom.us/j/89605801681?pwd=TGxDZzBaVUcxUi95ZzljcFZPNVIMQT09>

ID: 896 0580 1681, код доступу: 085570

Тема доповіді:

**«Місце «не метода-анупая» серед чотирьох методів
духовного звільнення на прикладі аналізу перекладу
другої глави «Шрі Тантралоки» («Сяйво тантри»)
Абгінавагупти»**

Доповідач:

**Катерина Довбня, к. пед. наук, доцент,
незалежний дослідник (Київ)**

**Сфера наукових інтересів: здійснення повного українського
перекладу «Шрі Тантралоки» («Сяйво тантри») Абгінавагупти
з релігійно-філософським коментарем**

ЗАПРОШУЄМО УСІХ ЗАЦІКАВЛЕНИХ!

Див.: www.tdsf.kiev.ua/

http://community.livejournal.com/ukr_asia_philos

<http://www.facebook.com/OrientalPhilosophiesSeminarKyivUkraine>

ТЕЗИ

Найяскравіший представник кашмірського не дуалістичного шиваїзму ачар'я Абгінавагупта (близько 950-1200 рр.) у своєму відомому творі «Шрі Тантралока» («Сяйво тантри») розвинув поняття про чотири методи духовного звільнення та впорядкував їх, хоча зародки цих методів-упая ми знаходимо ще у «Шива сутрах». На думку цієї не дуалістичної системи Абсолютної свободи Сватантр'ї, все є експансією однієї таттви, яка знаходиться в центрі будь-якого аналізу в «Шрі Тантралоці». Як зазначає Наваджіт Растогі, Абгінавагупта розглядає методи з різних точок зору, але вважає їх, у першу чергу, формами Знання. Ось чому, він намагається визначити поняття методу за допомогою ключових понять кашмірського не дуалізму – «Світло (Пракаша) та Абсолютна свобода (Сватантр'я). Таттва Світла – це вища свідомість (Самвіт), яку Абгінавагупта називає ще «вище знання». Згідно з ним, вище знання – це сяюче усвідомлення за допомогою переживання всесвіту таттви душі у формі єдиної душі. «Методами-упая» називаються засоби для здобування цього знання. Методи відображають поступальний процес єднання з Шивою. Анавопая передує шактопаї, останній – шамбгавопаї, а цей, у свою чергу, – анупаї. Анупая є специфічним станом вищої свідомості та блаженства (чідананда), який абсолютно позбавлений переживання будь-якої двоїстості. У поняття чотирьох методів входять всі ті засоби, які здатні привести адепта до вищого Знання. Усвідомлення цих методів відбувається після отримання милості Божої (шактіпати). Людина обирає метод в залежності від того, яка саме енергія пролила на нього свою милість. Енергія Дії має справи з матеріальним диференційованим на окремі об'єкти світом, тому з нею пов'язаний метод «анава упая». Енергія Знання пов'язана з диференційовано-недиференційованою свідомістю (бгедаабгеда), тому її метод – це джняна упая. Енергія Волі не двоїста, не дивлячись на те, що диференціація світу таки торкається її. Саме тому шамбгава упая називається також «іччха упая».

Метод анупая Абгінавагупта вважає найвищим. Він називає його «не метод», але має певний намір, поставивши його поряд із іншими трьома. Це засіб досягнення само-занурення (самавеша) за допомогою божої милості, коли адептові нічого не треба робити. Він входить у стан вищої свідомості та божественної радості виключно за бажанням Всевишнього. Згідно коментаря до «Шрі Тантралоки» ачар'ї Джаяратхи, відповідними засобами для анупаї є: філософія сіддгів і йогів; певна їжа; певні висловлювання; вивчення шастр; духовна практика та служіння гуру. Джаяратха каже, що це не Шива сяє за допомогою методів, а, навпаки, вони сяють завдяки його маніфестації всесвіту.

Другу главу «Шрі Тантралоки» присвячено розгляду наступних питань: визначення терміну анупая; повноваження для вивчення шастр; божественна милість не методу-анупаї; наука про чотири методи; істина природа бога; метод занурення в Самість-Свідомість; поділ на внутрішні та зовнішні методи; тіло вищого Світла Всевишній; заборона двоїстого погляду на світ; форма не двоїстого Всевишнього; заборона на здійснення пуджі за дуальним підходом; джерело життя всесвіту – Світло-Пракаша; лоно Шакті; вища позиція; сяючий Шива поза межами буття й не буття; садгака шляху ануттара; ануграга в не методі-анупая тощо.

Свабгава (справжня природа) Господа. «Нетра тантра» розглядає анупаю як вищий метод, сутність всього, що дає звільнення. Той, хто його практикує, стає переможцем смерті. Здобувши наповненість ним, (йогін) не старіє й набуває безсмертя. У Кашмірському шиваїзмі стверджується, що кожна жива істота вже тотожна з Шивою. Він розглядається як єдиний існуючий суб'єкт у всесвіті. Такий суб'єкт ми можемо називати також «Атманом чи вищим Я». Відмова від усіх ототожнень з тілом і розумом автоматично перетворює будь-яку істоту на Шиву. Стан Шиви не може бути прихований від нас, він завжди доступний для впізнавання. Чому? Просто тому, що він є нашим справжнім «Я».

Садгаки, які стали святими миттєво. 2. 9. ज्ञप्तावुपाय एव स्यादिति चेज्ज्ञप्तिरुच्यते।

प्रकाशत्वं स्वप्रकाशे तच्च तत्रान्यतः कथम्॥ «(Важко погодиться з тим, що) метод присутній у Знанні. (Найсправді, інертна матерія не освітлена (Свідомістю) сама по собі. Вона сяє світлом іншого). Свідомість називається «Знанням». Світло-Свідомість самосвітиться. Як може бути інакше!»! ТА, с. 330.

Джерелом буддгі згідно з Кашмірським шиваїзмом є енергія Знання Шиви, що виявляється в пракриті як саттва гуна. Оскільки саттва походить з Джнянашакті, буддгі має здатність сприймати і відбивати світло Шиви, як внутрішньої «Я-свідомості». Вищим рівнем сприйняття, ніж буддгі є принцип вимарші або спанди, фундаментальної вібруючої активності Абсолютної Свідомості, що пізнає сама себе й формує всі рівні буття та його пізнання. Фактично це погляд на світ очима Бога. На цьому рівні пізнання, той, хто пізнає та об'єкт пізнання є нероздільним цілим, перебуваючи у своєму джерелі. Це джерело називається «Серцем Бгайрави». Бгайрава – одне з імен Шиви, найбільш популярне в Кашмірському шиваїзмі, що означає «Страхітливий». «Відповідно до «Шива сутри» (1.5), Його розуміння й усвідомлення є Він Сам. Кшемараджа, коментуючи цю сутру в «Шива сутра вимаршині», дає таке пояснення: «Прозріння (удьяма) є формою занурення Самоусвідомлення (вимарша) у Вищий Світ (пракаша), спонтанний спалах Вищого «Я» (самвіт), у формі всесвіту Світла [усвідомлення] (вимарша), що розширюється [до розмірів]. Це [прозріння], що містить [у собі] увесь всесвіт, через єдність з усіма божественними енергіями (Шакті), що містить всю повноту мислимих ідей – є Бгайрава. [Це Прозріння], будучи причиною виявлення Бгайрави, що становить Власну Сутність, доступне для відданих Йому через звернення внутрішньої уваги на цю Сутність (таттву)».

Література

Tantrāloka of Abhinavagupta with Commentary by Rājānaka Jayaratha. (1918). Edited with notes by Mukund Ram Sastri (vol.1), Allahabad. Available at: <https://www.ghori.it/tantraloka/tantralokaofabhi02abhiuoft.pdf>

Іванов В. (2009). Віджняна Бгайрава тантра, 1-23 з коментарем «Удйотта» Кшемараджі. Код доступу: https://iphra.ru/uplfile/root/biblio/hp/hp20_2/61%E2%80%939378.pdf

Нетра тантра. Переклад з санскриту Єрченкова О.Н. (2016). Ст. 3. Код доступу:<https://dereksiz.org/netra-tantra-perevod-s-sanskrita-erchenkova-o-n-vtoraya-glava.html>

Роз'яснення Шіва-сутри. Парамправешіка [Кшемараджа]. Переклад з санскриту Єрченкова О.Н. (2012). Код доступу: <https://www.calameo.com/books/002480739fbe45b1306fa>

Растогі, Н. (2002). Кашмір шівадвядвад кі мула авадгарнаен. Наі Ділли: Муншірам Маногар. pp. 222-226.